

УДК 73.071.1(477)"20"Мудрук
ORCID ID: 0000-0002-1482-8912
ORCID ID: 0000-0001-8217-1150
DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-20>

Олексій Овчаренко

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри теорії та історії мистецтв
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
oleksij.ovcharenko@naoma.edu.ua

Ольга Шпанко

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня,
кафедра теорії та історії мистецтва
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,
науковий співробітник
Національний художній музей України
olga.shpanko@naoma.edu.ua

СКУЛЬПТУРНІ СЕРІЇ НАТАЛІЇ МУДРУК 2010-Х РОКІВ

Анотація. *Мета статті* – дослідити та охарактеризувати зрілий період творчості української скульпторки Наталії Мудрук як на прикладі робіт із незакінченої серії, так і відносно нових поза-серійних творів. **Методи дослідження.** У статті використано мистецтвознавчі та загальнонаукові методи: історичний і біографічний – для окреслення хронологічних меж; формально-стилістичний, аналітично-описовий, метод інтерпретації – для визначення основних параметрів творів і їх мистецтвознавчого аналізу; метод класифікації та узагальнення – для їх упорядкування. **Результати.** Актуальність полягає у збагаченні українського скульптурознавства гідними сучасними представниками. Творчість Н. Мудрук є прикладом оригінальної авторської манери, яку не можна підпорядкувати конкретному стилю і в якій прослідковується прагнення до виходу за межі традиційної скульптури через використання прийомів і технік з інших видів мистецтва, зокрема з живопису й сценографії. Ці тенденції продемонстровані ще в першій серії «Галантне століття» і далі розвиваються у подальших творах скульпторки. Друга серія робіт ще не закінчена й не має назви, тому тут ми умовно називаємо її «Люди-Комахи», адже задум полягає в стилізації персонажів під комах. Порівняно з раннім періодом творчості збільшується розмір робіт, і завдяки цьому пластична мова стає детальнішою та розкутішою, з'являється натяк на еротичність, посилюється гротескність образів («Нарру енд», «Музична мандрівка»). Вагомим напрацюванням зрілого періоду творчості є блок великих за розміром, частково незавершених, тематично подібних скульптур, який наразі ще не сформований в окрему серію. В цих творах переважають химерні образи, в яких застосовано кінематичні деталі й елементи, що доповнюють композицію, і це надає скульптурам певної театралізації та залучає глядача до цієї гри. Серед композицій можна виокремити алегорії («Алегорія дощу»), пари закоханих («На небі»), історичних постатей («Сон Шекспіра»). **Висновки.** Результати дослідженого матеріалу виразно демонструють еволюцію у творчості мисткині: від камерних композицій у стилі «магічного реалізму» до більших за розмірами, фантастичних і розкутих пластично творів із нетиповими просторовими рішеннями, насичених сценографічними прийомами та бізарними образами. Варто відзначити продуманість і своєрідність трактування композиції, увагу до тонкощів технічного виконання, витонченість моделювання персонажів, упізнавану гротескну стилізацію, звернення до різних мистецьких епох, трансцендентність образотворення, синкретизм жанрів і видів мистецтва. **Ключові слова:** Наталія Мудрук, бронзова скульптура, натюрморт, анімалістика, *fêtes galantes*, академічна освіта, магічний реалізм, сценографічність, Великі скульптурні салони.

Oleksiy Ovcharenko

PhD in Art Studies,

Senior Lecturer of the Department of Theory and History of Art

National Academy of Fine Arts and Architecture

oleksij.ovcharenko@naoma.edu.ua

Olga Shpanko

2nd-year Master's Student,

Department at Theory and History of Art

National Academy of Fine Arts and Architecture

Research Associate

National Art Museum of Ukraine

olga.shpanko@naoma.edu.ua

SERIES OF SCULPTURES BY NATALIA MUDRUK OF THE 2010s

Abstract. *The purpose of the article is to investigate and characterize the mature period of work of the Ukrainian sculptor Natalia Mudruk on the example of works from the second series and a separate block of relatively recent works. **Research methods.** The article uses art history and general scientific methods: historical and biographical methods are used in order to delineate chronological boundaries; formal-stylistic, analytical-descriptive and interpretation methods – to determine the main parameters of the works and their art analysis; method of classification and generalization – for their arrangement. **The results.** The creativity of N. Mudruk is an example of an original author's manner, which cannot be subordinated to a specific style and in which the desire to go beyond the boundaries of traditional sculpture can be traced through the involvement of techniques and techniques from other types of art, from painting and scenography in particular. These trends, demonstrated in the first series of «The Gallant Century», continue to develop in subsequent works. The second series is not yet finished and does not have a title, so here it is conventionally called «insect people». Her idea is to stylize the characters as insects, due to the larger size of the works, the plastic language becomes more detailed and looser, a hint of eroticism appears, the grotesqueness of the images increases («Happy end», «Musical journey»). Another development of the mature period of creativity is a block of large-sized, partially unfinished sculptures, not yet formed into a separate series. In these works, whimsical images prevail, in which kinetic details and/or elements complementing the composition are used, which gives the sculptures a certain theatricality, involving the viewer in this game. Among the compositions, one can single out allegories («Allegory of Rain»), couples in love («In the Sky»), historical figures («Shakespeare's Dream»). **Conclusions.** The results of the research clearly demonstrate the evolution of the artist's work: from chamber compositions in the style of magical realism to larger and looser plastic, more fantastic works and finally to large atypical spatial solutions, saturated with scenographic solutions and bizarre images. Among the general features of N. Mudruk's sculptures, it is worth noting the thoughtfulness and originality of the interpretation of compositions, attention to the subtleties of technical execution, the sophistication of character modeling, recognizable grotesque stylization, references to different artistic eras, the transcendence of imagery, the syncretism of genres and art forms.*

Key words: *Natalia Mudruk, bronze sculpture, still life, animalistic genre, fêtes galantes, academic education, magic realism, scenographic, Great sculpture salons.*

Постановка проблеми. У попередньому дослідженні [1] йшлося про першу, закінчену, скульптурну серію Н. Мудрук «Галантне століття», яка знаменує ранній період творчості мисткині (2000-ні рр.). Зважаючи на вельми плідну роботу скульпторки, пов'язану як із професійно-креативним зростанням, так і з активною участю у Великих скульптурних салонах та інших виставкових проєктах, сьогодні ми маємо ще два великі тематично й стилістично сформовані пласти робіт. Ці твори об'єднані у ще не завершені та не названі серії і блоки, які розглянемо нижче. В контексті сьогодення обрану тему варто прив'язати до внутрішнього стану людини, такого собі естетичного самозахисту від зовнішніх обставин,

захисту через красу, тривожні відголоски яких іноді просочуються навіть у найзатишніші закутки свідомості. Також укотре варто наголосити, що перевідкриття непересічних митців завжди сприятиме насиченню української мистецько-культурної спадщини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Більшість публікацій стосується серії «Галантне століття», а пізні твори згадуються в контексті тієї чи іншої виставки [2; 3; 4; 5], автори не наголошують на їхній серійності. До використаних у статті джерел належать уже відомі з попереднього дослідження огляди мистецтвознавців Олени Папети [6; 7; 8], Олега Сидора-Гібелінди [9], Людмили Лисенко [10], які хоч і стосуються ранньої творчості

скульпторки й «Галантного століття» зокрема, але не втрачають актуальності для охарактеризування подальших стилістичних еволюцій. Також взяті цитати з публікацій і джерел, що або згадують Н. Мудрук, або повністю їй присвячені [11], з інтерв'ю [12], з попередньої статті «Скульптурна серія «Галантне століття» Наталії Мудрук» [1].

Мета статті. Дослідити та охарактеризувати зрілий період творчості Н. Мудрук на прикладі робіт із другої серії та тематико-стилістичного блоку робіт.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж безпосередньо перейти до огляду творів, варто згадати загальні особливості стилістики Н. Мудрук, що проявилися в першій серії «Галантне століття». Це – притаманне стилістиці так званого магічного реалізму поєднання відверто реалістичних моментів (деталей) із фантастичними, казковими елементами (як, наприклад, у натюрмортах); упізнавані стилізовані персонажі, «люди-мініатюри» [6, с. 164]; анімалістика; читабельний сюжет скульптурних новел [7, с. 76]; прагнення працювати на межі різних технік і видів мистецтв; вихід за межі «традиційної» скульптури через залучення кольору, просторових і технологічних вирішень («Фонтан достатку») і їхнє гармонійне застосування в композиції [1, с. 141, 142]. Як ми вже зазначили раніше, тут уперше «з'являються прийоми, розвинуті в наступних серіях, – тяжіння до своєрідної гри з глядачем, застосованій, наприклад, у «Фонтані достатку», де покликана задіяти додаткові органи чуття вода стає провідником між природою та її бронзовим втіленням. Або як у «Побаченні біля годинника» і «Людинка на апельсині» з'являються рухливі елементи (висувні «шухляди») та утилітарне навантаження, що однак не спрямоване виконувати роль декоративно-ужиткового мистецтва» [1, с. 141]. Подібні цікавинки все частіше з'являтимуться в подальших творах скульпторки. Серійність, як уже було продемонстровано раніше [1, с. 137–138], не є чимось новаторським у світі скульптури, але залишається нестандартним вирішенням авторки, яка пояснює це тим, що, маючи багато ідей, часто пов'язаних між собою, складно втілити всі задуми в одній роботі [12]. Говорячи про сюжетно-образний розвиток, можна зауважити певні зміни в настроєвості внутрішнього всесвіту мисткині, про який вона говорить, як про власний прихисток: «Це мій внутрішній світ. У нього я можу

втекти, коли мені погано. Він дає мені незалежність від будь-яких неприємних обставин» [11, с. 23]. Наведені нижче твори також активно експонувалися на Великих скульптурних салонах 2009–2015 рр.

Розпочата у другій половині 2000-х і створювана паралельно з «Галантним століттям» серія, умовно названа тут «Люди-Комахи», в цілому виправдовує свою назву. Всі герої вельми людські у своїх формах і діях, з комахами їх споріднюють хіба ажурні крихкі на вигляд крила, утворені тонкими перетинками металевго екзоскелета. Схильність до деталізації посилюється зі збільшенням розмірів персонажів – їхній одяг моделюється більш пластично й вільно, з'являються нові елементи вбрання. На противагу скутим кринолінами та затягнутим у корсети статично-нарративним фігурам попередньої серії, узагальнені риси набувають ознак індивідуальності. З'являється натяк на легку динаміку. Сюжети торкаються казкових подій і слугують іронічними ілюстраціями улюбленої дитячої історії авторки [12], які вона вже трактує в дорослому ключі – не дарма одна з виставок Н. Мудрук мала назву «Казки для дорослих» [4; 11]. Це можна спостерігати в скульптурі «Happy end» або в рельєфах «Муха-Цокотуха» й «Бабка-танцюристка», що відсилають глядача до однойменних творів. Жіноча оголеність у цих роботах певною мірою еротизована, вона покликана підкреслити трохи безсоромну і, водночас, беззахисну натуру героїні [12]. У творі «Happy end» (іл. 1) оголеність Мухи особливо контрастує з деталізованим костюмом Комара – аналогічно

Іл. 1. Н. Мудрук. Happy end. Бронза. 55×54×18 см. Друга половина 2000-х. [Світлина Н. Мудрук]

Іл. 2. Н. Мудрук. Муха-Цокотуха. Бронза, олія. 50×32,5 см. 2008. [Світлина Н. Мудрук]

їхні анатомічно змодельовані тіла посилюють враження від гротескно-стилізованих облич. Якщо «Нарру енд» ілюструє конкретну сцену, то в барельєфі «Муха-Цокотуха» (іл. 2) у кра-щих середньовічних традиціях симультанної оповіді зображені події казки радянського письменника Корнія Чуковського (1882–1969). Головний персонаж – Муха зображена на повний зріст по центру овального тондо, на іонічній колоні. Її набрано більшим об'ємом

Іл. 3. Н. Мудрук. Тихше їдеш, далі будеш або Музична мандрівка. Бронза, олія, скло. 61×72×27 см. 2011. [Світлина Н. Мудрук]

і виділено світлими тонами шкіри; легка усмішка, таємничо прикриті повіки, пряма лінія носа, опукле чоло надають їй обличчю стриманої готичної виразності, що однак не дисонує з грайливою оголеністю. Замасковані серед лапятих квітів мініатюрні фігурки висвітлюють фабулу – внизу на зеленій лінії горизонту кілька людиноподібних комашок тягнуть «грошики», що їх знайшла напередодні Муха, вони танцюють і розважаються; в заповненому блакитним клаптику неба летить Комарик, ліхтар у його руці бронзовим світлом спадає на праве плече Мухи, над лівим її плечем натомість загрозливо звисає павук, нагадуючи про небезпеку. Виразніше тема *vanitas* звучить у рельєфі «Бабка-танцюристка», прототипом сюжету й образів якого є однойменна байка Івана Крилова. Головна героїня зображена на зеленкуватому тлі на повний зріст у легкій позі танцю, довкола неї розкидані троянди, а над нею – дві бронзові драперії, що обрамляють верхні кути композиції. Безтурботну, з першого погляду, картину порушують інші персонажі, малопомітні на тлі фігури Бабки, – з-за правої драперії визирає невеликий профіль Зими, що дмухає холодом над головою танцівниці, а в нижньому лівому куті зображена маленька Мураха, яка, на противагу Бабці, задалегідь готується до зими. Окрім цього, композиція твору влаштована вельми гармонійно: нахилена ліворуч постать Бабки утворює діагональ, що по центру перетинається з умовною діагоналлю між персонажами Мурахи і Зими та посилюється жестом Бабки; дві масивні драперії по верхніх кутах урівноважуються горизонтальною стрічкою з підписом внизу по центру композиції. Фігура Бабки умисно збільшена, щоб підкреслити момент швидкоплинного марнотратного задоволення, коли реальні загрози та їхні наслідки здаються примарними та незначними. І це – інша сторона «Казок для дорослих».

Певний моралізаторський підтекст є в назві іншої роботи – «Тихше їдеш, далі будеш» (або «Музична мандрівка») (іл. 3), композиція якої ледь не в усьому суперечить назві – чоловічок із розправленими мережевними крильцями, як завжди елегантно вбраний (до його загального костюма додано комір-лечугілью, також відому як фрез) і з легкими закрученими буклями зачіски, сидить на подушці на панцирі великого равлика, які, як відомо, швидкістю не вирізняються, багатозначно тримаючи в розведених руках музичні тарілки. В нижній частині мушлі за «таємними» дверцятами сидить

крихітна істота, що також грає на духовому інструменті. Жилаве тіло равлика має зосереджено-серйозне людське обличчя — у великих окулярах із одним круглим скельцем, на відміну від вершника з хитро-вдоволеною посмішкою. Ця робота разом із творами «Тонкі струни» і «Під трояндовим кущем» порушують теми музики та заграють зі звуковими асоціаціями глядача. Скульптура «Тонкі струни» вирізняється тонким делікатним виконанням — від ювелірних зап'ястків рук віолончелістки до рельєфних прожилок опуклого листка, на якому вона прилаштувалася. Витриману анатомічність поєднано з вільним трактуванням одягу, достовірним зображенням музичного інструмента та фантастичністю ситуації. Ця тенденція магічного реалізму — поєднання реалістичного й ірреалістичного, знайома ще з серії «Галантне століття» і наявна в інших, орієнтовно завершених творах: «Вітер», «Та, що летить», «Прогулянка верхи». В останній, як і в композиціях «Тихше їдеш, далі будеш» і «На побачення вночі», повторюється мотив вершника й анімалістична пластика. У випадку з «Прогулянкою верхи» (іл. 4) це анатомічно пророблений коник із очима-скельцями, осідланий бронзовою панянкою з об'ємно зав'язаною спідницею. У профіль цей твір має виразний, майже графічний, силует (хоча об'єм легко зчитується), що ще більше уподібнює його до ілюстрації [12]. «Та, що летить» вирізняється з-поміж інших творів підкресленою жіночністю — як у рисах обличчя, так і в формах її окутаної бароково-закрученою драперією бронзової плоті [8, с. 112] — оскільки інші Люди-Комахи, попри деталізацію облич, статеві вирізняються переважно за одягом або оголеними частинами тіла (як-от жіночі груди, що визирають над корсетом). І хоча ці роботи мають композиційно довершений вигляд та відліті в матеріалі, авторка неодноразово висловлювала бажання доповнити їх технічними інтерактивними деталями, щоб залучити глядача до своєї гри [12].

Розкриття нових тем і сюжетів, зміна розмірів, деталізація та розкутість, досить інсектоморфна стилізація, посилення іронічності й гротескності, відвертіша еротизація, акцентування уваги на персонажах як на вже примордіальних діячах композицій — саме так можна окреслити характерні риси цієї серії. Примітно, що порівняно з «Галантним століттям», тут частіше фігурує усмішка.

Тенденції до масштабності, застосування кінетичних деталей або пристроїв, посилення

фантастичного елемента, театральності та живописних прийомів у композиції зі збереженням складової пластичної мови — ці риси визначають особливості відносно нещодавнього блоку великих скульптур, які поки не сформовані в окрему серію, але становлять помітний пласт у зрілій творчості Н. Мудрук. Попри зазначену авторкою технічну незакінченість, можна охарактеризувати твори серії, виходячи зі стилістичних і композиційних аспектів, що їх об'єднують. Частина наведених нижче робіт вперше була експонована на персональній виставці скульпторки у галереї «Триптих» (2013), а згодом на останньому Великому скульптурному салоні (2015), про що, зокрема, писав інтернет-ресурс Minprom. У публікації звертається увага саме на нестандартні рішення творів Н. Мудрук: «Очікують на вас і сюрпризи суто експозиційні — щось рухатиметься, щось поблискуватиме крапельками води, а для однієї зі скульптур Наталя взагалі вирішила зробити спеціальне тло» (переклад авт.) [5].

Робота «Загадай бажання» є однією з найперших відносно великих творів авторки (якщо, звісно, не враховувати паркової скульптури «Театр», пізніше названої «Муза» [8, с. 112; 10; 12], що встановлена у дворі Київської дитячої академії мистецтв і яка 2005 р. виграла грант Президента України). Її було створено дещо раніше за твори, розглянуті в цій статті, але в ній уже є віяння нових рішень. Вид твору коректно буде визначити як рельєф із елементами круглої скульптури — прямокутна вертикальна пластина тла, обрамлена гіллям

Іл. 4. Н. Мудрук. Прогулянка верхи. Бронза, скло. 76×67×31 см. 2010. [Світлина Н. Мудрук]

Іл. 5. Н. Мудрук. Казанова. Пластилін.
140×126×35 см. 2010-ті. [Світлина Н. Мудрук]

дерев, поєднана з невеликим горизонтальним п'єдесталом, на якому розміщено самостійну фігуру. Дещо експресивна манера ліплення, зумовлена зокрема проміжною стадією роботи, споріднює пластику з масивними мазками фарби. Фабула твору розгортається на тлі нічного пейзажу, серед дерев, що звиваються довкола зоряного неба. Виступаючи за рамки пластини, вони проникають у простір «реальності» глядача. На першому плані — чоловічок у бікорні, через телескоп, який стоїть поряд із ним на тринозі, спостерігає за падінням зірки й загадує бажання.

Подібні сценографічні прийоми, прагнення просторового доповнення композиції

бачимо і в інших скульптурах. Наприклад, одним із найяскравіших творів цього періоду є «Казанова» (іл. 5), частково натхненний сценою з однойменного фільму італійського режисера Федеріко Фелліні. Тут невід'ємною складовою експонування був натягнутий перед скульптурою чорний пластикат, за яким почеплено ввімкнену гірлянду. Це створювало ефект зоряного нічного неба, на тлі якого в гондолі пливе Казанова. Своєрідним постаментом для композиції слугує напівкругла основа, формою схожа на прес-пап'є з «Тріумфу переможця», на її поверхні дрібними хвильками змодельована поверхня води, по якій пливе човен. Розхитуючи основу, можна створити той самий ефект хитання човна на воді — й знову глядач у грі. На кормі гондולי сидить сам Казанова, ваблячи спокусливою посмішкою і напіврозплющеними очима. Довгими пальцями правої руки він торкається поверхні води, наче запрошуючи до себе. Прямі лінії жабо й глибокі, майже караваджистські, тіні пишних складок плаща протиставляються силуету тонких зігнутих ніг чоловіка. На його бікорні — двосвічник із запаленими свічками, що своїм світінням підкреслюють контрасти форм і тіней. Інша свічка розташована на фігурному носі човна, символічно стилізованому під оголений жіночий торс. По центру піднімається арматура, що кольором майже зливається з темним тлом пластикату, на кінці якої — рельєфний повний місяць, прикритий двома тонкими хмаринками.

У роботі «Алегорія Вітру» (іл. 6) скульпторка зображує нанизані на яруси каркасу закручені горизонтальні витки хмар. Вони утворюють цезури між стрімкими вертикалями

Іл. 6. Н. Мудрук. Алегорія Вітру. Пластилін.
200×180×90 см. 2010-ті. [Світлина Н. Мудрук]

Іл. 7. Н. Мудрук. На небі. Пластилін, олія,
електрообладнання. 50×45×15 см. 2010-ті.
[Світлина Н. Мудрук]

каркасу, що перегукуються зі в'юнким розвіяним волоссям чоловіка, котрий сидить на хмарі й видихає закручені вихори вітру, які силуетно зливаються в одну лінію.

Тривожно-ліричною може здатися робота «На небі» (іл. 7) – закохана пара летить по небу, стоячи на величезній рибі-вудильнику, плавник-приманка якого закінчується під'єднаною до електромережі лампочкою, що світиться. Тло неба утворене розписаним рухливим диском, де день змінює ніч. Таким чином, якщо крутити диск, створюється ілюзія зміни доби. Зважаючи на хижу натуру рибини, на протиставлення її глибоководної сутності простору неба та підсвідоме творення образів, інтерпретувати сюжет можна по-різному: стали закохані жертвою чи приборкувачами морського чорта, а може, просто його пасажирами – подібна неоднозначність часто наявна в скульптурах Н. Мудрук.

Якщо вудильник виконаний натуралістично, та й тварин із творів, на зразок «Тихше їдеш, далі будеш», можна назвати чудернацькими, то інші істоти з цієї серії набувають відверто химерних рис. Гіперболізовані, але впізнавані анімалістичні форми з'являються в таких творах, як «Сон Шекспіра» (іл. 8) [13] та «Алегорія дощу». «Сон Шекспіра» виконано за принципом дитячої гойдалки-коника. На напівкруглій рамі балансує всохлий кінь із двома головами, кожна з яких у танталових муках тягнеться за вбогими плодами, що ростуть у них із голів, – вони ніколи не зрушать в одному напрямку, натомість будуть розгойдуватися на своїй карусельній основі. Подібний ігровий мотив уже знайомий нам із «Казанови». Верхи на спині тварини подібно до деміурга замислено сидить Шекспір із розгорнутою книгою на колінах, на сторінці якої закарбоване кругле скельце з закутим у ньому метеликом і написом угорі «Life is ...». Іншу химеру можна спостерігати в фонтані «Алегорія дощу». На масивному постаменті, оздобленому фігурами жаб (для стоку води) та іншими рельєфами, босоніж стоїть витончена чоловіча постать у легкому короткому вбранні з розведеними руками. На голові чоловіка крилатий кошик із овочами та фруктами, а перед ним – кістлявий собака з тонкими крильцями, що утворює стрункий силует. Собака, вигнувшись, роззявив пашу з закрученим язиком, щоб попитувати води. Цікавий момент зауважила О. Папета, характеризуючи ще «Галантне століття»: «У цих скульптурних елегіях дійсність проступає

невиразно, вона лякає і викликає відчуття занепокоєння» (переклад авт.) [7, с. 77]. Схожі настрої є в літературних творах жанру магічного реалізму, наприклад, чи не найвідомішого представника цього напрямку – Габрієля Гарсія Маркеса («Сто років самотності», «Полковникові ніхто не пише», «Старигань з крилами»). Але, створюючи співзвучні образи, скульпторка ненавмисно робить їх негативними – це швидше підсвідомі рефлексії на тлі зовнішніх чинників, зокрема й боротьба за існування скульпторки, така собі зовнішня чуттєва агресія.

У цьому блоці робіт уже простежуються стилістично пов'язані пари: алегорії («Алегорія Вітру», «Алегорія Дощу»), пари закоханих («На небі», «Just married»), історичних постатей («Казанова», «Сон Шекспіра»).

Резюмуючи цей блок скульптур, варто зазначити, що навіть попри незавершений вигляд робіт можна скласти цілісне враження про доробок Н. Мудрук. Збільшення розмірів скульптур, нове або модифіковане ідейне навантаження, розвиток чинника взаємодії виразно демонструють еволюцію у творчості мисткині: від камерних композицій у стилі магічного реалізму до більших за розмірами, фантастичних і розкутих пластично творів із нетиповими просторовими рішеннями, насичених сценографічними прийомами та бізарними образами.

Розглядаючи останні скульптури як варіант «втечі від реальності» [1], нескладно помітити, що пасторально-рокайльний світ «Галантного століття» певною мірою втратив наліт солодкої безтурботності, але аж ніяк не казковості та реалізму. Натомість його метаморфози

Іл. 8. Н. Мудрук. Сон Шекспіра. Пластлін, скло. 147×200×36 см. 2010-мі. [12]

демонструють посилення гротескності образів, що іноді навіть межує з тривожністю. Сьогодні такий спосіб естетичного захисту й самозахисту, продемонстрований першими двома серіями, ймовірно, частково вичерпав себе, а отже, можна очікувати ще глибших змін у творчих підходах Н. Мудрук або ж, навпаки, повернення ad ovo.

Звісно, це не єдині серії авторки, паралельно вона працює над меншими творами та задумами наступних серій, які зараз перебувають на стадії боцето. Серед них можна згадати стилізовані шахи, у фігурах яких упізнаються вже знайомі образи; ювелірні прикраси з використанням анімалістичних, інсектоморфних, флоральних, фалеристичних мотивів; скульптурне оздоблення до меблів, а також амфібіоїдний портрет у бікорні та дама з горностаєм, що мають стати частиною подібної групи парадних портретів; серія гротескних образів історичних постатей; наїзниця зі шпагою та в лечугільї на іграшковому конику, що започатковує низку подібних творів, і – в перспективі – еротична серія «фрукти-квіти». Зараз Н. Мудрук також активно працює з керамікою. Ці твори та роботи, які тут не взято до уваги (позасерійні, виконані на замовлення, проекти паркових скульптур), становлять перспективу подальших досліджень.

Головні висновки і перспективи використання результатів дослідження. У процесі дослідження й охарактеризування етапів та особливостей творчості Н. Мудрук на прикладі скульптур зрілого періоду варто відзначити непересічність підходу до робіт загалом, продуманість і своєрідність трактування композицій («Муха-Цокотуха», «Сон Шекспіра»), тонкощі технічного виконання, витонченість моделювання гротескних персонажів («Прогулянка верхи», «Harry End»), трансцендентність образотворення («Музична мандрівка», «Алегорія Дощу»), синкретизм жанрів і видів мистецтва, нетипові просторові вирішення («Загадай бажання», «Казанова», «На небі»). Завершити хотілося б влучним висновком О. Сидора-Гібелінди, який наголошує на тому, що місце Н. Мудрук «у сучасному українському мистецтві – природньо-маргінальне: вона впевнено займає свою химерну і дуже витончену нішку, незважаючи на капризні подиви моди, яка усе більше нехтує вимогами професіоналізму, який у авторки безумовний і дуже високого рівня, а інші того не потребують» [9]. З погляду практичних завдань матеріали дослідження будуть використані в процесі написання дипломної роботи за наявним на сьогодні творчим доробком скульпторки для здобуття освітнього ступеня магістра та створення каталогу робіт Н. Мудрук.

Список використаних джерел

1. Овчаренко О., Шпанко О. Скульптурна серія «Галантне століття» Наталії Мудрук. *Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва»*. Київ, 2023. Вип. 34. С. 135–143. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2023-34-18>
2. Люди хочуть позитивне, але професійне мистецтво – відкрився Малий скульптурний салон. *Gazeta.ua*. URL: https://gazeta.ua/articles/culture/_lyudi-hochut-pozitivne-ale-profesijne-mistectvo-vidkrivsuu-malij-skulpturnij-salon/527905 Дата публікації: 25.11.2015 (дата звернення: 31.07.2023).
3. Ніколаєва Ю. Від «Поросятка на апельсині» до «Фонтану достатку»: киянка презентувала у Сумах скульптури із бронзи : (відео). *The Sumy Post*. URL: <https://sumypost.com/sumynews/kultura/vid-porosyatka-na-apelsyni-do-fontanu-dostatku-kyuanka-prezentovala-u-sumah-skulptury-iz-bronzy-video/> Дата публікації: 21.09.2018. (дата звернення: 31.07.2023).
4. Даниленко Л. Бронза вийшла на парад. *Газета 24*. 2008. 21 серп. *El Gephhest*. URL: <http://elgephest.com/ru/action/publications/129> (дата звернення: 25.05.2023).
5. Большая экспозиция скульптур Наталии Мудрук / галерея «Триптих». *Minprom*. URL: <https://minprom.ua/news/138770.html> Дата публікації: 26.11.2013 (дата звернення: 24.04.2024).
6. Папета Е. [Легкая вуаль таинственности...]. *Вся Европа*. 2009. № 1 дек.-январь. С. 164
7. Папета Е. Галантная любовь в бронзе. *Стиль современного дома*. 2004. № 3/4(19). С. 76–77.
8. Рарета Е. Natalya Mudruk. *Imaginaire II. Magic Realism*. 2010. P. 112–115.
9. Сидор-Гібелінда О. [Лист про Наталію Мудрук. 21.06.2023]. Архів Шпанко О. Київ, 2023. 1 арк. Рукопис.
10. Сак Л., Лисенко Л. Історія скульптурного факультету Київського державного художнього інституту (1917–1992). Архів Лисенко Л. 16 арк. Рукопис.
11. Галантний век Наталії Деревянко. *Стиль життя*. 2004. С. 22–23.
12. Мудрук Н. [Інтерв'ю зі скульпторкою Наталією Мудрук] / спілкувалася Шпанко О. Архів Шпанко О. Київ, 2023. 5 арк. Рукопис.
13. Мудрук Н. Сон Шекспіра: фото // Facebook. Natalia Mudruk. URL: <https://www.facebook.com/photo?fbid=814680525286592&set=a.814679615286683&locale=>. Дата публікації: 24.03.2015. (дата звернення: 05.08.2023).

References

1. Ovcharenko, O., & Shpanko, O. (2023). Skulpturna serija «Halantne stolittia»
2. Natalii Mudruk [Sculpture series «The Gallant Century» by Natalia Mudruk]. *Zbirnyk naukovykh prats «Ukrainska akademiia mystetstva»* [Collection of Scholarly Works «Ukrainian Academy of Art»], (34), 135–143. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2023-34-18> [in Ukrainian].
3. Gazeta.ua. (2013, Lystopad 25). Liudy khochut pozytyvne, ale profesiine mystetstvo – vidkryvsia Maliy skulpturny salon [People want positive but professional art – a small sculpture salon has opened]. *Gazeta.ua*. https://gazeta.ua/articles/culture/_lyudi-hochut-pozitivne-ale-profesijne-mistectvo-vidkrivysya-malij-skulpturnij-salon/527905 [in Ukrainian].
4. Nikolaieva, Yu. (2018, Veresen 21). Vid «Porosiatka na apelsyni» do «Fontanu dostatku»: kyianka prezentovala u Sumakh skulptury iz bronzy [From «A piglet on an orange» to «The Fountain of Wealth» – the Kyivan presented bronze sculptures in Sumy] [Video]. *The Sumy Post*. <https://sumypost.com/sumynews/kultura/vid-porosyatka-na-apelsyni-do-fontanu-dostatku-kyianka-prezentovala-u-sumah-skulptury-iz-bronzy-video/> [in Ukrainian].
5. Danilenko, L. (2008, Serpen 21). Bronza vyshla na parad [Bronze went to the parade]. *Gephest* [El Gephest]. <http://elgephest.com/ru/action/publications/129> [in Russian].
6. Galereya "Triptih". (2013, Lystopad 26). Bolshaia ekspozytsiia skulptur Natalyy Mudruk [Large exhibition of sculptures by Natalia Mudruk]. *Minprom*. <https://minprom.ua/news/138770.html> [in Russian].
7. Papeta E. (2009, Dek.-yanv. 1). [Legkaya vual tainstvennosti...] [Light veil of mystery...]. *Vsya Evropa* [All Europe]. 164 [in Russian].
8. Papeta, E. (2004). Galantnaya lyubov v bronze [Gallant love in bronze]. *Stil sovremennogo doma* [Modern house style], 3/4(19), 76–77 [in Russian].
9. Papeta, E. (2010). Natalyia Mudruk. *Imaginaire II. Magic Realism*, 112–115 [in English and French].
10. Sydor-Ghibelinda, O. (2023). [Lyst pro Nataliiu Mudruk. 21.06.2023] [A letter about Natalia Mudruk. 21.06.2023]. Kopia u vlasnosti Shpanko O. [Copy belongs to Shpanko O.]. Kyiv [in Ukrainian].
11. Sak, L., & Lysenko, L. (1992). *Istoriia skulpturnoho fakultetu Kyivskoho derzhavnogo khudozhnogo instytutu (1917–1992)* [History of the sculpture faculty of the Kyiv State Art Institute (1917–1992)]. Kopia u vlasnosti Lysenko L. [Copy belongs to Lysenko L.]. Kyiv [in Ukrainian].
12. Galantnyj vek Natali Derevyanko [Natalia Derevyanko's Gallant century]. (2004). *Stil zhizni* [Life style], 22–23 [in Russian].
13. Mudruk, N. (2023). [Interviu zi skulptorkoiu Nataliieiu Mudruk] [Interview with the sculptor Natalia Mudruk] / Interviuer: O. Shpanko. Kopia u vlasnosti Shpanko O. [Copy belongs to Shpanko O.]. Kyiv [in Ukrainian].
14. Mudruk, N. (2015, Berezen 24). *Son Shekspira* [Shakespeare's dream] [Foto]. Facebook. Natalia Mudruk. <https://www.facebook.com/photo?fbid=814680525286592&set=a.814679615286683&locale=> in [in Ukrainian].

Подано до редакції 11.01.2024